

Аналіз та оптимізація структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств

Оновлення основних засобів є необхідною умовою стабільного функціонування будь-якого підприємства. Відтак важливим завданням системи управління фінансово-господарською діяльністю підприємства є формування необхідних фінансових резервів для своєчасного оновлення матеріально-технічної бази. Метою статті є вивчення стану формування джерел відтворення основних засобів сільського господарства загалом по Україні та Житомирської області зокрема, а також розробка пропозицій щодо удосконалення системи фінансового забезпечення відтворення основних засобів аграрних підприємств. Узагальнено теоретико-методологічні підходи до аналізу структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. Здійснено аналіз динаміки показників функціонування основних засобів в галузі «Сільське господарство, мисливство, лісове господарство України». Охарактеризовано динаміку та структуру власних і залучених джерел оновлення основних засобів на сільськогосподарських підприємствах Житомирської області. Розкрито основні засади оптимізації структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: основні засоби, джерела відтворення основних засобів, амортизація, нерозподілений прибуток, лізинг, банківський кредит.

Анализ и оптимизация структуры финансовых ресурсов для воспроизводства основных средств сельскохозяйственных предприятий

Обновления основных средств является необходимым условием стабильного функционирования любого предприятия. Поэтому важной задачей системы управления финансово-хозяйственной деятельностью предприятия является формирование необходимых финансовых резервов для своевременного обновления материально-технической базы. Целью статьи является изучение состояния формирования источников воспроизводства основных средств сельского хозяйства в целом по Украине и Житомирской области в частности, а также разработка предложений по совершенствованию системы финансового обеспечения воспроизводства основных средств аграрных предприятий. Сделан обзор теоретико-методологических подходов к анализу структуры финансовых ресурсов для воспроизводства основных средств сельскохозяйственных предприятий. Осуществлен анализ динамики показателей функционирования основных средств в отрасли «Сельское хозяйство, охота и лесное хозяйство Украины». Охарактеризовано динамику и структуру собственных и привлеченных источников обновления основных средств на сельскохозяйственных предприятиях Житомирской области. Раскрыты основные принципы оптимизации структуры финансовых ресурсов для воспроизводства основных средств сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: основные средства, источники воспроизводства основных средств, амортизация, нераспределенная прибыль, лизинг, банковский кредит.

Analysis and Optimization of Financial Resource Structure for Recovery of Fixed Assets of Agricultural Companies

Recovery of fixed assets is a compulsory condition for stable functioning of any company. Therefore an important target of the company business management system is formation of necessary financial reserves for timely renovation of material and technical facilities. The purpose of the article is the study of status of recovery source formation for the fixed assets in Ukraine in general and in Zhitomyr region in particular, and development of proposals concerning improvement of financial support for recovery of the fixed assets of the agricultural companies. Summarized are the theoretical and methodological approaches to financial resource structure analysis for recovery of the fixed assets of the agricultural companies. The analysis was made concerning dynamics of the fixed asset functioning parameters in the branch 'Agriculture, hunting, forestry of Ukraine'. Characterized are dynamics and structure of own and raised sources of recovery of the fixed assets in the agricultural companies of Zhitomyr region. The main principles of optimization of structure of financial resources for recovery of the main assets of the agricultural companies are given.

Keywords: *fixed assets, sources for recovery of fixed assets, amortization, undistributed profit, leasing, bank credit.*

Постановка проблеми. Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання залежить від засобів виробництва, які він використовує. Основні засоби сільського господарства є однією із складових виробничого потенціалу аграрного підприємства. Однією із особливостей основних засобів підприємства є їх поступове зношення, що відповідно впливає на продуктивність діяльності, оскільки спрацювання основних засобів вимагає не лише їх простої заміни, але й якісного поліпшення з метою відтворення та нарощування виробничої потужності аграрного підприємства.

Сьогодні скрутне фінансове становище аграрних підприємств не дозволяє їм здійснювати відтворення основних засобів на належному рівні. Відтак важливим напрямком управлінської діяльності є аналіз і оцінка можливостей формування фінансових ресурсів для відтворення основних засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оптимізації структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, серед яких: О.Г. Агрес [1], М.П. Бутко [5], В.К. Горкавий [6], Л.О. Дорогань [8], О.А. Євтушенко [9], О.В. Олійник [12], О.П. Ощепков [15], С.В. Стахурська [23], О.В. Щирська [24] та інші. Так, зокрема, М.П. Бутко досліджував основні напрями та пріоритети аналізу процесу відтворення основних засобів сільського господарства Чернігівської області, а також вдосконалення та модернізації його матеріально-технічної бази. Водночас, необхідно відмітити, що економічні важелі, запропоновані цим дослідником для покращення відтворення основних засобів пов'язані лише з державним регулюванням діяльності аграрного сектору [5].

В своїх дослідженнях Л.О. Дорогань розглядає методи та основні показники оцінки ефективності

основних засобів з урахуванням особливостей галузі сільського господарства. Ним визначено, що при прийнятті рішення про оновлення основних засобів слід враховувати показники окупності та можливість розширеного відтворення різних груп основних засобів як в цілому по підприємству, так і в розрізі окремих видів діяльності [8].

На думку В.К. Горкавого, відтворення основних засобів сільського господарства є важливою складовою частиною відтворення продуктивних сил суспільства і необхідною умовною економічного зростання. Для аналізу відтворення основних засобів доцільно користуватися системою показників динаміки, оновлення, вибуття, зносу, збереження та терміну оновлення основних засобів [6].

О.А. Євтушенко дослідив показники стану основних засобів та здійснив аналіз відтворення основних засобів в сільському господарстві Дніпропетровської області. Для досягнення реального покращення стану відтворення основних засобів сільського господарства України та, зокрема Дніпропетровської області, науковець пропонує здійснювати розробку заходів як на рівні держави, так і на рівні самих підприємств [9].

На думку О.Г. Агрес, важливим власним джерелом фінансування відтворення основного капіталу є амортизаційні відрахування. Розмір амортизаційних відрахувань залежить від норм амортизації та балансової вартості основних фондів. У обліковій практиці діяльності підприємства застосовують різні методи нарахування амортизаційних відрахувань, при цьому дотримуючись амортизаційної політики держави. Методи амортизації дозволяють регулювати інвестиційні процеси, знижувати податкове навантаження на підприємство [1].

Як вважає О.П. Ощепков, ефективність використання основних засобів значною мірою

Фінанси та оподаткування

залежить від ефективності їх відтворення та оновлення, що характеризується коефіцієнтами зносу та придатності, коефіцієнтами введення в дію чи вибуття основних засобів. Дані показники певною мірою залежать від видової, технологічної та інших видів структур основних засобів. Означені показники методологічно можна використовувати для порівняльних характеристик швидкості відтворення ресурсів [15].

На думку О.В. Щирської, виробничий процес необхідно підтримувати в колишньому обсязі, тобто здійснювати просте відтворення, то для відшкодування вартості зношеної частини основних засобів кожне підприємство робить амортизаційні відрахування, а саме встановлює певну грошову компенсацію відповідно до розмірів фізичного спрацювання й техніко-економічного старіння. Ці відрахування включають до собівартості продукції, реалізують під час продажу товарів, а потім їх доцільно накопичувати у спеціальному амортизаційному фонді, що служить відновленню основних засобів [24].

Огляд літературних джерел переконує, що питання формування та оптимізації структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств та зміцнення його матеріально-технічної бази потребують подальшого дослідження.

Метою даної статті є аналіз стану формування джерел відтворення основних засобів сільського

господарства загалом по Україні та Житомирської області зокрема, і розробка пропозицій щодо удосконалення системи фінансового забезпечення відтворення основних засобів аграрних підприємств.

Методологія дослідження. Загальною основою дослідження є діалектичний метод і системний підхід до вивчення економічних і управлінських процесів в системі проведення аналізу структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств, методи індукції, дедукції та моделювання.

Виклад основних результатів дослідження. Матеріально-технічною основою організації процесу виробництва в сільському господарстві є основні засоби, які визначають рівень його виробничої потужності та технічної відповідності вимогам виробництва. Зважаючи на значну роль основних засобів, як основи процесу здійснення господарської діяльності постає необхідність проведення аналізу та формування оптимальної структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств як ефективного інструменту реалізації виробничої політики підприємства.

Як стверджує О.М. Следь, з метою забезпечення об'єктивності та конкретності оцінки процесів оновлення доцільним вважається використання системи показників, які запропоновано в табл. 1.

Таблиця 1

Показники руху основних засобів та їх розрахунок

Показник	Розрахунок
Коефіцієнт уведення	Вартість основних засобів, що вводяться, за певний період / вартість основних засобів на кінець періоду
Коефіцієнт вибуття	Вартість основних засобів, що вибувають, за певний період / вартість основних засобів на початок періоду
Коефіцієнт оновлення	Вартість нових основних засобів, що вводяться за певний період / вартість основних засобів на кінець періоду
Коефіцієнт ліквідації	Вартість ліквідованих основних засобів за певний період / вартість основних засобів на початок періоду

Джерело: [17].

Комплексне використання зазначених показників руху основних засобів та ефективності їх оновлення дозволяє здійснити об'єктивне дослідження процесів технічного оновлення виробництва на підприємствах й одержати адекватну оцінку цього процесу.

У табл. 2 представлено результати аналізу стану, динаміки та відтворення основних засобів підприємств в галузі «Сільське господарство, мисливство, лісове господарство України».

Як свідчать дані табл. 2, рівень відтворення основних засобів галузі є недостатнім, а отже не відповідає потребам виробництва. Вартість введених в експлуатацію основних засобів в сільському господарстві України має тенденцію до зменшення, що не дає можливості здійснення належного

відтворення виробничої потужності аграрних підприємств.

Показники коефіцієнтів зносу та оновлення дають можливість здійснити аналіз стану основних засобів. Коефіцієнт оновлення станом на кінець 2013 р. склав 1,1 %, що, в порівнянні з 2011 р. менше на 0,9 п., а ступінь зносу збільшився на 3,2 п. Сама ж величина цих показників свідчить про те, що процес вибуття з виробництва і списання зношених основних засобів відбувається повільно. Значення та зміна коефіцієнта оновлення свідчать про погіршення відтворювальних процесів на вітчизняних підприємствах. Отже, зношеність основних засобів досягає критичного рівня, а тому вони потребують докорінного оновлення не лише у сільському господарстві, але й в усіх галузях економіки України.

Динаміка основних засобів в галузі «Сільське господарство, мисливство, лісове господарство України»

Показник	Рік			Відхилення 2013 до 2011 рр., +/-
	2011	2012	2013	
Вартість основних засобів на початок року, тис.грн.	97756851	120667955	139323801	41566950
Надійшло основних засобів за звітний рік, усього, тис.грн.	26633145	27019372	25060559	-1572586
з них введено в дію нових основних засобів, тис. грн.	2360372	15180174	1523277	-837095
Вибуло основних засобів за звітний рік, усього, тис. грн.	6371382	10047422	837104	-5534278
з них ліквідовано основних засобів, тис. грн.	472074	1246076	15601331	15129257
Вартість основних засобів на кінець року	118018614	137639905	138289376	20270762
Амортизація (знос) основних засобів за рік, тис. грн.	6452506	9456706	11077178	4624672
Залишкова вартість основних засобів, тис.грн.				
на початок року	64461564	80074540	91307556	26845992
на кінець року	79525810	90017693	100093544	20567734
Ступінь зносу основних засобів, %	32,6	34,6	35,8	3,2
Темп зростання (зниження) основних засобів, %	102,1	110,2	109,8	7,7
Коефіцієнт уведення	22,6	19,6	18,1	-4,5
Коефіцієнт вибуття	6,5	8,3	0,6	-5,9
Коефіцієнт оновлення	2	11,0	1,1	-0,9
Коефіцієнт ліквідації	0,5	1,0	11,2	10,7

Джерело: розраховано автором на основі Балансу основних засобів України за 2011-2012 рр. та Статистичного бюлетня «Основні засоби України за 2013 р.» [2, 22].

Сьогодні відтворення основних засобів в сільському господарстві має звужений характер та дисбаланс по співвідношенню, що не сприяє раціональній галузевій структурі виробництва. Основною причиною такого становища є недостатність фінансового забезпечення відтворення основних засобів, що і зумовлює потребу в дослідженні питань, пов'язаних з формуванням джерел фінансування відтворення основних засобів.

Відтворення основних засобів буває двох видів: просте й розширене. При простому відтворенні здійснюється заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто відновлюється колишня виробнича потужність.

Розширене відтворення – це таке відтворення, яке передбачає розширення діючих основних засобів за рахунок збільшення їх кількості та поліпшення або придбання більш продуктивних та економічних основних засобів. До нього відносять: технічне переозброєння; модернізацію діючого обладнання; розширення діючого підприємства; реконструкцію діючого обладнання; нове будівництво (придбання).

Задля відтворення основних засобів підприємство може використовувати власні або позикові та залучені кошти (рис. 1).

Окрім науковці до внутрішніх джерел відтворення основних засобів відносять також і кошти від ліквідації вибулого й непотрібного майна. Водночас, на нашу думку, виокремлення цього джерела є спірним питанням, оскільки, одержані

таким чином кошти для підприємства є прибутком, який воно отримує від ліквідації цього майна. Ось чому, недоцільно його виділяти окремо, а необхідно включати до суми отриманого прибутку.

Водночас, складність вибору джерел відтворення ускладнюється розбіжностями в теоретичних підходах щодо класифікації існуючих джерел фінансування. Так, О.Г. Боброва поділяє джерела відтворення основних засобів на внутрішні та зовнішні. Проте, до зовнішніх джерел дослідник відносить бюджетне фінансування, банківські кредити і позики, емісію цінних паперів, а також внески трудових колективів [4]. Водночас, на нашу думку, останнє джерело не відповідає визначенню зовнішнього фінансування, а більше підходить до власних джерел оновлення основних засобів.

Важливе значення в механізмі формування фінансових джерел відтворення основних засобів має амортизація, оскільки вона, з одного боку, є елементом виробничих витрат, яка відповідно включається до собівартості продукції, а з іншого – є джерелом коштів для реновації основного капіталу на якісно новій основі. Амортизаційна політика, яка сьогодні проводиться в Україні є недосконалою, про що свідчить наявність тенденції збільшення ступеня зносу основних засобів в сільському господарстві, який є загальним показником стану основних засобів або, як його називають, коефіцієнт зношеності. Так, ступінь зносу основних засобів 2013 р. становив 35,8 %, проти 32,6 % у 2011 р.

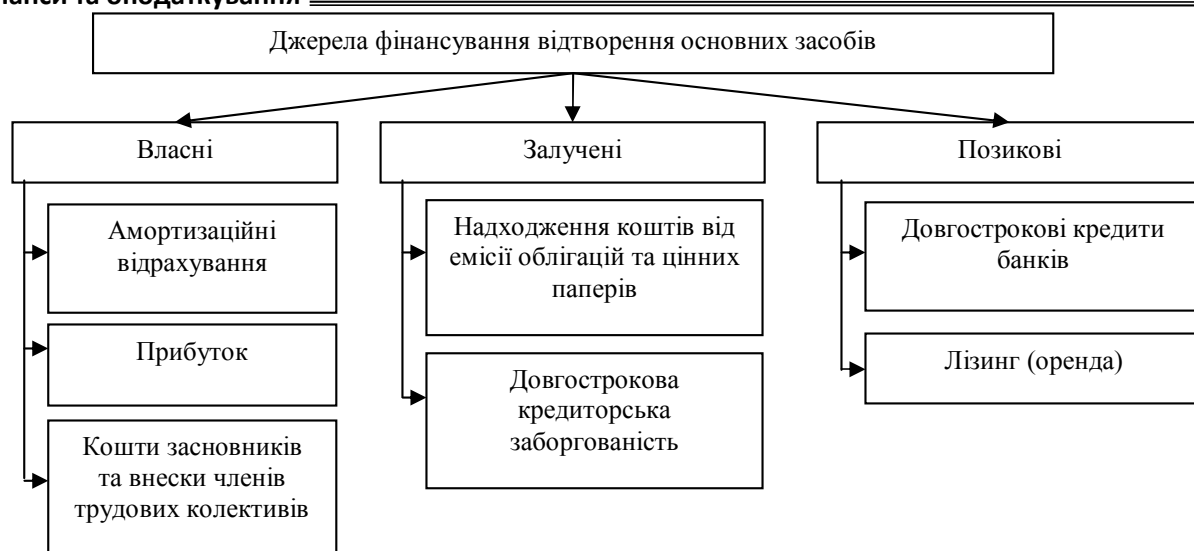

Рис. 1. Джерела фінансування відтворення основних засобів

Джерело: складено автором.

Як вважає О.А. Євтушенко, реальними для підприємств джерелами фінансування відтворення основних засобів є власні джерела, банківські кредити та фінансування за рахунок лізингу, а основне власне джерело поповнення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання – прибуток [9].

Нерозподілений прибуток є основним внутрішнім джерелом відтворення виробничого потенціалу підприємства, оскільки він характеризує частину прибутку, який було отримано в попередньому періоді та не використано на споживання власниками та персоналом підприємства. Основною умовою для наявності цього джерела є відповідно прибуткова діяльність підприємства, оскільки збиткова діяльність не створює умови для оновлення основного капіталу сільськогосподарських підприємств, здійсненню інвестицій і, як наслідок, не відбувається істотної модернізації виробництва.

На даний час малі та середні сільськогосподарські підприємства недостатньо забезпечені власними фінансовими ресурсами через відсутність та недостатність відповідних джерел їх формування. Тому з множини джерел оновлення основних засобів вагомим залишається фінансово-кредитне забезпечення, яке являє собою сукупність коштів необхідних

для ефективної діяльності підприємства. Водночас, яким би ефективним джерелом фінансових ресурсів не були б кредити, вважається, що аграрні підприємства не є достатньо інвестиційно привабливими.

Альтернативним джерелом фінансових ресурсів для відтворення основних засобів та модифікації сільськогосподарського виробництва є лізинг, який використовується для швидкого та ефективного оснащення підприємств новою технікою та технологіями. З економічної точки зору лізинг схожий з кредитом, що надається під закупівлю основних засобів для відтворення виробничого потенціалу, маючи водночас значні переваги в порівнянні з банківським кредитуванням. Проте, у зв'язку із відсутністю у виробників достатньої інформації, він не є поширеним.

На нашу думку, оптимальна структура джерел відтворення основних засобів являє собою таке співвідношення між власними та позиковими джерелами відтворення, за якого забезпечується висока фінансова рентабельність і не втрачається фінансова стійкість підприємства. Відтак значну увагу доцільно приділяти саме співвідношенню власних і залучених джерел відтворення основних засобів (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка і структура власних та залучених джерел оновлення основних засобів на сільськогосподарських підприємствах Житомирської області

Показники	2011		2012		2013		2014	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Амортизація	413058	9,2	85595	4,3	106712	5,1	109976	5,1
Чистий прибуток	1624823	36,2	1585093	80,0	1817993	86,7	1800774	82,9
Всього власних джерел	2037881	45,4	1670688	84,3	1924705	91,8	1910750	88,0
Кредитів банків та інших позик	2454321	54,6	311470	15,7	173011	8,2	261478	12,0
Разом власні і залучені джерела	4492202	100,0	1982158	100,0	2097716	100,0	2172228	100,0

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Житомирській області [14]

За даними табл. 3 можна зробити висновок, що у 2011 р. в структурі джерел відтворення найбільшу частку займали залучені джерела (кредити банків та інші позики) 54,6 %, а на власні ресурси припадало – 45,4 %. Водночас, починаючи з 2012 р. ситуація децю змінилася: частка залучених ресурсів, в загальній структурі джерел відтворення, почала зменшуватися, а власних – зростати. Частка власних ресурсів у 2012 р. склала 84,3 %, у 2013 р. – 91,8 %, у 2014 р. – 88,0 %, а залучених відповідно – 15,7 % у 2012 р., 8,2 % – у 2013 р. та 12,0 % – у 2014 р.

Отже, існує реальна можливість використання власних джерел для оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств Житомирської області. Водночас, сума, яку аграрні підприємства можуть інвестувати в придбання основних засобів з внутрішніх джерел фінансування, на жаль, є незначною. Також, необхідно відмітити, що третина аграрних підприємств є збитковими, а кошти, отримані за рахунок амортизаційних відрахувань для відтворення основних засобів за минулі роки були знецінені внаслідок інфляції та диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію.

Економічне обґрунтування вибору джерел фінансових ресурсів для відтворення основних засобів передбачає і оцінку вартості кожного окремого джерела відтворення.

Так, наприклад, амортизаційні відрахування є безкоштовним джерелом фінансування відтворення основних засобів, надходження яких легко спланувати, оскільки вони мають постійний характер. Нарахування амортизаційних відрахувань як статті витрат не супроводжується реальним витоком коштів з підприємства. Водночас, кризовий стан економіки призводить до того, що сума нарахованої амортизації знецінюється під впливом інфляційних процесів, тому для здійснення простого відтворення підприємство купує менше основних засобів, адже з кожним роком стрімко зростає їх вартість. Ось чому, необхідно спрямувати зусилля на створення відповідної системи управління відтворення виробничої потужності підприємства, яка надасть можливість здійснювати оновлення основних засобів в такій вартості, яка дозволить купити за неї аналогічний об'єкт основних засобів у майбутньому.

Пропонуємо використовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості, який прискорюватиме оборот основного та оборотного капіталу, знизить втрати від морального зношення основних засобів. Відтак підприємства матимуть можливість оперувати значно більшими сумами тимчасово вільних коштів.

Водночас, здійснення відтворення основних засобів за рахунок нерозподіленого прибутку має багато переваг, адже для підприємства дане джерело фінансування є безкоштовним. Вважаємо, що при використанні нерозподіленого прибутку необхідно розробити та законодавчо закріпити додаткові елементи пільгового оподаткування, які створили б належну основу для стимулювання інвестування в оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Це у перспективі сприятиме

формуванню вдалої структури джерел відтворення основних засобів.

Отже, значною перевагою власних коштів, у порівнянні із зовнішніми ресурсами, є те, що вони вкладаються на безстроковій основі та без фінансового забезпечення.

Не можна не згадати і про кредити банків як джерело фінансових ресурсів для відтворення основних засобів. Хоча в умовах фінансової кризи довгострокове фінансування для більшості сільськогосподарських підприємств стає неможливим через їх високу вартість та дуже високі вимоги до позичальників. Відтак важливого значення набуває формування продуманого механізму державної підтримки АПК в розрізі вирішення проблем кредитування.

При здійсненні економічного обґрунтування доцільності залучення позикових коштів з метою фінансування відтворення виробничого потенціалу необхідно зіставляти ціну позикового джерела. Ціна позикового капіталу залежить від джерел його формування. Перш, ніж приймати рішення про одержання кредиту, необхідно провести певні розрахунки задля визначення можливості обслуговування боргу та ефективності використання кредитних коштів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Залучення того чи іншого джерела формування фінансових ресурсів для відтворення основних засобів підприємства пов'язано з певними витратами щодо виплати дивідендів, процентів та інших зобов'язань. Сума витрат являє собою величину зобов'язань, що бере на себе підприємство за використання фінансових ресурсів.

Загальна вартість залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність визначається, виходячи з інвестиційної політики підприємства щодо формування власних і позикових джерел відтворення основних засобів. Ціну залучення фінансових ресурсів для відтворення основних засобів підприємства розраховують за дивідендним та прибутковим підходом.

Дивідендний підхід визначення ціни формування фінансових ресурсів для відтворення основних засобів враховує частину чистого прибутку, яка вилучається власниками підприємства. Так, в ринкових умовах актуальним джерелом відтворення основного капіталу є емісія облігацій та акцій. Проте, дані джерела фінансування є досить дорогими, оскільки підприємства-емітенти при підготовці необхідних документів та отриманні дозволу на емісію несуть значні витрати. Все це призводить до того, що досі вказані джерела фінансування не набули широкого поширення на практиці.

Прибутковий спосіб визначення ціни формування фінансових ресурсів для відтворення основних засобів підприємства враховує створений чистий прибуток.

Отже, оптимізація структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах повинна забезпечити мінімізацію середньої вартості фінансових ресурсів

Фінанси та оподаткування

та фінансових ризиків та максимізацію рівня прибутковості активів. Лише оптимальне поєднання як внутрішніх (безкоштовних) ресурсів із зовнішніми (платними) ресурсами дає можливість забезпечувати на підприємстві процес відтворення основного капіталу на інноваційній основі.

Висновки. Проведений аналіз дає можливість стверджувати, що оцінювання технічного стану основних засобів є необхідною умовою для розробки заходів щодо формування фінансових ресурсів для відтворення їх виробничої потужності. Покращення стану основних засобів можливе тільки завдяки їх оновленню та проведенню інноваційної модернізації. В процесі проведеного дослідження виявлено негативну тенденцію зростання зносу основних засобів, а також низку проблем, пов'язану з їх оновленням.

Для покращення фінансового забезпечення відтворення основних засобів дуже важливо поліпшити фінансовий стан сільськогосподарських підприємств, тому що основна частина інвестицій в основний капітал – це власні кошти підприємств та організацій.

На даний час система відтворення основних засобів сільського господарства залишається на низькому рівні. Тому поряд із власними коштами підприємствам необхідно використовувати і зовнішні джерела фінансування, такі як лізинг та банківські кредити.

Важливим заходом задля покращення ситуації з відтворенням основних засобів сільськогосподарських підприємств є визначення і дотримання оптимального співвідношення між власними і залученими джерелами. Додатковою умовою вирішення проблеми виступає запровадження дієвої державної підтримки аграрної галузі, що в свою чергу дасть змогу активізувати процес оновлення основних засобів та підвищити ефективність їх використання.

4 Список використаних джерел

1. *Агрес О.Г.* Деякі аспекти щодо джерел фінансування для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств / О.Г. Агрес // Інноваційна економіка. – 2011. – № 21. – С. 216-218.
2. Баланс основних засобів України за 2012 рік. Державна служба статистики України, 2013. – 25 с.
3. *Білоусько Я.К.* Сільськогосподарське машинобудування: бути чи не бути? / Я.К. Білоусько, В.Я. Товстопят. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2010. – 160 с.
4. *Боброва О.Г.* Переоцінка основних засобів та формування витрат підприємства за статтею «Амортизація» / О.Г. Боброва // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. – Вип. 4 / Відп. ред. О.П. Степанов. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 267-272.
5. *Бутко М.* Проблеми відтворення основних засобів сільського господарства Чернігівської області / М. Бутко, О. Зеленська, С. Зеленський, О. Дорофієва // Економіка АПК. – 2005. – № 9. – С. 45-52.
6. *Горкавий В.К.* Методологічні засади аналізу наявності і відтворення основних засобів / В.К. Горкавий, О.М. Карповець // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 3. – С. 79-86.
7. *Гудзь О.Є.* Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / О.Є. Гудзь //

Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 3-5. – С. 100-105.

8. *Дорогань Л.О.* Оцінка ефективності використання основних засобів в аграрному секторі [Електронний ресурс] / Л.О. Дорогань, Є.О. Кончаковський. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.1/101.pdf>.

9. *Євтушенко О.А.* Аналіз стану основних засобів у сільському господарстві Дніпропетровської області [Електронний ресурс] / О.А. Євтушенко. – Режим доступу: http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_7/statti/Evtyshenko.pdf.

10. *Євтушенко О.А.* Теоретичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних засобів / О.А. Євтушенко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2011. – № 2, Т. 2. – С. 39-42.

11. Житомирщина в цифрах у 2014 році / За ред. Г.А. Пашинської; Головне управління статистики у Житомирській області. – Житомир, 2014. – 156 с.

12. *Олійник О.В.* Економічний механізм розширеного відтворення в сільському господарстві: Навчальний посібник / О.В. Олійник. – К., 2006. – 288 с.

13. Офіційний сайт Головного управління статистики у Житомирській області. Оперативна і статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>.

14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Оперативна і статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

15. *Ощепков О.П.* Аналіз стану та відтворення основних засобів на підприємствах зернопереробної галузі / О.П. Ощепков, В.М. Пужанська // Економіка харчової промисловості. – 2012. – № 2. – С. 17-20.

16. *Самойлова Т.А.* Джерела формування фінансового капіталу підприємства / Т.А. Самойлова // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 169-174.

17. *Следь О.М.* Удосконалення системи показників оцінки оновлення основних засобів виробництва / О.М. Следь // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 3. – С. 203-210.

18. *Старицький Т.М.* Раціональне відтворення основного капіталу в сільському господарстві: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.07.02 / Т.М. Старицький. – К., 2006. – 22 с.

19. Статистичний бюлетень «Капітальні інвестиції в Україні у 2012 році». Державна служба статистики України, 2013. – 38 с.

20. Статистичний бюлетень «Капітальні інвестиції в Україні у 2013 році». Державна служба статистики України, 2014. – 43 с.

21. Статистичний бюлетень «Капітальні інвестиції в Україні у 2014 році». Державна служба статистики України, 2015. – 43 с.

22. Статистичний бюлетень «Основні засоби України у 2013 році». Державна служба статистики України, 2014. – 19 с.

23. *Стахурська С.В.* Методичні основи дослідження процесів відтворення основних засобів на підприємстві [Електронний ресурс] / С.В. Стахурська. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17174/1/fixedsets.pdf>.

24. *Щирська О.В.* Відтворення і новий підхід до амортизації основних засобів / О.В. Щирська // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5. – С. 298-312.